

Program proti šikanování a kyberšikaně

(vychází z Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. MŠMT - 22294/2013-1)

Charakteristika šikanování

Šikanování = jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků

Projevy:

- opakované fyzické a psychické útoky vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo nemohou bránit
- fyzické útoky - bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí
- slovní útoky – nadávky, pomluvy, vyhrožování, ponižování
- sexuální obtěžování až zneužívání
- demonstrativní přehlížení a ignorování žáka

Kyberšikana = zneužití ICT, zejména mobilních telefonů a internetu

Projevy:

- útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv
- vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky

Odpovědnost školy

V souladu s § 29 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon) je škola povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení rizikového chování (sociálně patologických jevů). Proto musí každý pedagogický pracovník šikanování předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- vždy vůči zákonnému zástupci žáka – agresora i oběti
- jedná-li se o přešůpek nebo trestný čin – oznámit PČR
- je-li dítě ohroženo (někdo ho ohrožuje, samo se ohrožuje) – OSPOD
- všechny případy oznámené PČR + jiné závažné případy – OSPOD

Podle trestního zákona může šikanování naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění: vydírání (§ 235), omezování osobní svobody (§ 213), útisku (§ 237), ublížení na zdraví (§ 221-224), loupeže (§ 234), násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci (zvláště § 197a), poškozování cizí věci (§ 257), znásilnění (§ 241), kuplířství (§ 204) apod.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádná opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně

nepřekážení trestného činu (§ 168, 167 trestního zákona). Např. ponechal-li šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky.

Prevence kyberšikany

- všichni vyučující, zejména předmětu informatika, upozorní žáky na pravidla bezpečného internetu a dbají na jejich dodržování
- do školní sítě bude doplněn hardware a software pro filtrování nevhodného obsahu internetových stránek
- ŠMP se pokusí zajistit preventivní program na téma „Kyberšikana“ – Domus, Kotec...

Prevence šikanování

1. Všichni vyučující, zejména třídní učitelé, budou podporovat pozitivní vztahy mezi žáky

- ŠP na základě požadavku TU provede sociometrické šetření. S výsledky TU seznámí, vyvodí z nich závěry a budou s nimi dále pracovat
- TU bude průběžně mapovat vztahy ve třídě
- TU upozorní žáky na školní (případně třídní) schránku důvěry, možnost obrátit se na kteréhokoliv učitele s žádostí o pomoc
- v ŽK bude uvedeno tel. číslo linky bezpečí 116 111
- v případě potřeby se TU obrátí o pomoc na VP, ŠMP nebo ŠP
- ŠMP zajistí v 6. ročníku realizaci kurzu týmové spolupráce (GO kurz)
- VP bude sledovat celkové klima školy a zaměří se na třídy, ve kterých jsou problémové vztahy, bude spolupracovat s TU
- pedagogičtí pracovníci nebudou podceňovat ani počáteční projevy šikanování
- vyučující PRV, PD, VOZ a průřezového tématu OSV zařadí do vyučovacích hodin hry a aktivity zaměřené na podporu pozitivních vztahů, posilování zdravého sebevědomí žáků, respektování ostatních

2. DVPP

- ŘŠ dle možnosti nabídne účast pedagogických pracovníků na vzdělávacích akcích zaměřených na problematiku šikany, klimatu ve školní třídě, pedagogiku a psychologii, osobnostní a sociální výchovu (Ped. centrum apod.)
- pedagogičtí pracovníci zaměří své samostudium také na problematiku šikanování a klimatu školní třídy (odborné časopisy, časopis Prevence u ŠMP, odborné publikace)

3. Dohled nad žáky

- pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci vykonávají dohled nad žáky před vyučováním, o přestávkách, při přecházení do šatny a školní jídelny, ve školní jídelně dle rozpisu dozorů a vnitřního řádu pro pedagogické a nepedagogické pracovníky

4. Odborná literatura

- Kolář a kol.: Nejlepší praxe v realizaci škol. programů prevence kriminality - ŠMP
Časopisy PREVENCE – ŠMP
- P. Kopřiva a kol: Respektovat a být respektován – ŠP
- Prevence a řešení násilného chování a kyberšikany – ŠP
- J.Parry: Čelíme šikanování - ŠP

5. Krizový plán – postup při výskytu šikany

Počáteční šikana – škola zvládne řešit vlastními silami (včetně asistence školního psychologa)

Pokročilá šikana – škola potřebuje pomoc z venku

- informace z rozhovorů si zapisovat
- informovat rodiče obětí i agresorů o vyšetřování šikany

Počáteční šikana – scénář řešení

Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.

Nalezení vhodných svědků.

Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikdy konfrontace obětí a agresorů).

Zajištění ochrany obětem.

Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

Pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči, oznámení způsobu potrestání.

Rozhovor s rodiči obětí.

Třídnická hodina, práce s celou třídou.

Pokročilá šikana (skupinové násilí vůči oběti, třídní lynčování) – scénář řešení

Bezprostřední záchrana oběti. Zastavení skupinového násilí.

Oznámení vedení školy, domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.

Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.

Pokračující pomoc a podpora oběti.

Nahlášení policii. Spolupracovat s PPP, OSPOD, SVP

Vlastní vyšetřování – rozhovor s obětí a informátory, nalezení svědků a rozhovor s nimi, rozhovor s agresory (případně konfrontace mezi agresory).

Zajistit péči oběti, dále pracovat s agresorem – změna konstelace skupiny.

Postup při výskytu šikany ve škole:

- po obdržení oznámení či podezření na šikanu neprodleně informovat ŠMP Mgr. Václava Dedka, ŠP Mgr. Alenu Matějkovou, VP Mgr. Zdeňku Barnášovou
- vyšetřování přebírá školní preventivní tým (výše uvedení, ŘŠ Mgr. Václav Peterík, příslušný TU)
- důkazní materiál v případě kyberšikany zajistí správce sítě
- ostatní pedagogové jsou nápomocni dle pokynů školního preventivního týmu
- informováním rodičů je pověřen TU, zástupkyně ŘŠ nebo ŘŠ (dle závažnosti)
- uzavření případu provede školní preventivní tým, archivaci protokolů provede ZŘŠ, ŠMP, VP a příslušný TU
- školní preventivní tým (případně pedagogická rada) projedná výchovné nebo klasifikační opatření (dle závažnosti)
- zákonní zástupci obětí i agresorů jsou s výsledky seznámeni prostřednictvím výchovné komise (ŘŠ nebo ZŘŠ, ŠMP, VP, TU)
- třídu informuje v přiměřené míře s ohledem na oběti TU, zajistí také případné sociometrické šetření ve spolupráci s ŠP, VP, ŠMP
- podle závažnosti náleží ŘŠ ohlašovací povinnost příslušným orgánům (OSPOD, PČR)

6. Výchovná opatření

- potrestání agresorů: NTU, DTU, DRŠ, 2 z chování, 3 z chování dle závažnosti převedení agresora do jiné třídy
- pro nápravu situace ve třídě pracovat s celým třídním kolektivem

7. Spolupráce s rodiči

- rodiče informují školu o podezření ze šikanování
- škola spolupracuje s rodiči při nápravě šikanování (vedení školy, ŠMP, VP, TU)

8. Spolupráce se specializovanými institucemi

- při předcházení a řešení šikanování spolupracovat:
 - v resortu školství - S PPP, SVP, SPC
 - v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, psychology, psychiatry
 - v resortu sociální péče – s OSPOD
 - případně s NNO

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu, ŘŠ to oznámí PČR.

ŘŠ oznámí OSPOD skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin, ŘŠ zahájí spolupráci s OSPOD.

Závěr

Další informace najdete v Metodickém pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. MŠMT - 22294/2013-1: Příloha č. 1 – Přímé a nepřímé varovné znaky šikanování.

Příloha č. 2 – Zkrácený popis stádií šikanování.

Příloha č. 3 – Možná informace pro rodiče o programu školy proti šikaně.

Příloha č. 4 – Doporučené znění textů ve školním řádu pro problematiku šikanování.

Příloha č. 5 – Literatura, webové stránky, kontakty.

Vysvětlivky

TU = třídní učitel

VP = výchovný poradce

ŠMP = školní metodik prevence

ŠP = školní psycholog

DVPP = další vzdělávání pedagogických pracovníků

PPP = pedagogicko-psychologická poradna

SVP = středisko výchovné péče

SPC = speciálně pedagogické centrum

NNO = nestátní neziskové organizace